

JIŘÍ Z PODĚBRAD, HUSITSKÝ KRÁL – PŘÍTEL MÍRU

v unikátních dokumentech Národního archivu

Jiří z Poděbrad (23. 4. 1420–2. 3. 1471), „husitský král“, „přítel míru“, a také politik, diplomat a státník evropského rozměru, náleží k velkým osobnostem českých dějin. Na rok 2014 připadá 550. výročí návrhu tohoto českého krále na vytvoření mírové organizace evropských křesťanských panovníků. Právě v roce 1464 vyvrcholilo Jiřího úsilí o prosazení mírového projektu (připravovaného již od roku 1462), vysláním poselstva k francouzskému králi Ludvíkovi XI., který ovšem pod tlakem papežské kurie tak dalekosáhlý návrh nepřijal.

Národní archiv (NA) připravil k uvedenému výročí ve výstavním sále svého sídla v Praze 4 – Chodovci výstavu vybraných unikátních dokumentů, vztahujících se především k zahraniční politice krále Jiřího.

Jedná se především o historicky mimořádně závažné listiny z archivního souboru „Archiv České koruny“ (AČK), národní kulturní památky. Tyto listiny doslova prošly rukama samotného krále Jiřího, jeho sekretářů i vynikajících zahraničních poradců – Martina Maira, Antonia Mariniho z Grenoblu a Řehoře z Heimburku. Přátelskou a spojeneckou smlouvu s francouzským králem Ludvíkem XI., vydanou 18. 7. 1464 na závěr neúspěšného jednání o přijetí mírového projektu, Jiřímu přivezl vedoucí jeho poselstva, diplomat Albrecht Kostka z Postupic. Vzácné listiny jsou trvale uloženy v rozsáhlém podzemním trezoru, přiléhajícím k budově 1. oddělení NA, při stálé teplotě 15 °C a 55% relativní vlhkosti. Nacházejí se ve speciálních průhledných, otevřených ochranných pouzdrech, zavěšených na kovových konstrukcích.

K těmto unikátům se řadí další významná listina: bula papeže Pia II. z 9. 4. 1462, jež pochází z archivního fondu „Archiv pražského arcibiskupství“ (APA-L). Tento archivní soubor je ve vlastnictví Arcibiskupství pražského. Unikátní rukopis s opisy jednoho z listů zaslaných mistru Janu Rokycanovi „starými Bratřími“, z nichž vznikla Jednota bratrská, tvoří druhý svazek souboru třinácti foliantů, známých pod označením „Acta Unitatis fratrum – Akta Jednoty bratrské“ (AUF), pořízených Jednotou bratrskou v letech 1547 až 1589. Svazky obsahují opisy různých dokumentů a náboženských traktátů vzniklých v letech 1437 až 1589. Vlastníkem foliantů je Unitätsarchiv (Moravien Archives) Herrnhut ve Spolkové republice Německo.

Reprodukce archiválií doplňují zvětšeniny miniatur s ideálními (fiktivními) portréty českých králů Jiřího z Poděbrad, Ladislava Pohrobka a Vladislava II. Jagellonského. Miniatury pocházejí z rukopisu vzniklého roku 1607, podle originálu z doby kolem roku 1530, na příkaz minsterského knížete Karla II., přímého potomka krále Jiřího. Rukopis náleží do archivního fondu „Česká dvorská kancelář“ (značka ČDK).

ZAHRAJNIČNÍ MÍROVÁ POLITIKA KRÁLE JIŘÍHO

Vyobrazení krále Jiřího z Poděbrad

v rukopisu Kroniky české Přibíka Pulkavy z Radenína. Kopie z roku 1607 podle originálu z doby kolem 1530. Rukopis pochází z majetku minsterských knížat, přímých potomků krále Jiřího.

Národní archiv, ČDK, inv. č. 1483, RKP 2452, kniha 149, fol. 109r. (106r.)

1464 červenec 18, Dieppe

Zástupci francouzského krále Ludvíka XI., Hugo z Bournasela a Robert Biote a zástupci českého krále Jiřího, Albrecht Kostka z Postupic a Antonio Marini z Grenoblu, obnovují přátelské a spojenecké smlouvy uzavřené mezi králi a královstvími Francouzským a Českým. Francouzský exemplář určený českému králi. Uzavření a vyhotovení této smlouvy proběhlo současně s neúspěšným jednáním o tzv. mírový projekt.

Národní archiv, AČK, inv. č. 1710

1459 duben 25, Cheb

Fridrich a Vilém, saští vévodové, se vzdávají ve prospěch českého krále Jiřího nároků na Most, Duchcov, Osek a některá léna České koruny.

Národní archiv, AČK, inv. č. 1630

1460 říjen 8 /bez místa/

Jiří, český král a Ludvík, falckrabí rýnský a vévoda bavorský, uzavírají dohodu, že se u kurfiřtů a říšských knížat přičiní, aby král Jiří byl zvolen římským králem, neboť císař Fridrich III. nedbá na neblahý stav Svaté říše římské.

Národní archiv, AČK, inv. č. 1673

1462 červen 5, Gubin

Jiří, český král, obnovuje s Fridrichem, markrabím braniborským, spojeneckou smlouvu uzavřenou 25. dubna 1459.

Národní archiv, AČK, inv. č. 1689

1462 prosinec 21, Vídeňské Nové Město

Fridrich III., římský císař, uděluje českému králi Jiřímu za vojenskou pomoc proti vzbouřeným vídeňským měšťanům a rakouským pánům zvláštní milosti, jimiž upravuje a doplňuje práva a povinnosti českých králů vůči římským králům a císařům. (Jedná se o rozšíření tzv. Zlaté buly sicilské z roku 1212.)

Národní archiv, AČK, inv. č. 1698

KRÁLOVSTVÍ „DVOJÍHO LIDU“ – NÁBOŽENSKÉ POMĚRY V ČECHÁCH

1460 květen 28, Praha

Jiří, český král, potvrzuje na žádost opata /Jana Gebauera/, převora a konventu benediktinského kláštera v Břevnově u Prahy – k nejvyšší vážnosti Boží a sv. Vojtěcha, zakladatele kláštera – z královské moci všechna privilegia, svobody, práva a obdarování, udělená klášteru českými knížaty a králi.

Národní archiv, ŘB-B-L, inv. č. 235, sign. B V 169. Majitel: Benediktinské arcidiecéze v Břevnově

1462 duben 9, Řím

Pius II., římský papež, oznamuje Hanušovi z Kolovrat, že po poradě s kardinály nevyhověl žádosti poslu českého krále Jiřího o povolení přijímat pod obojí způsobou. Nabádá ho, aby zůstal při obřadu katolické církve a sděluje mu, že v této záležitosti posílá do Čech svého legáta Fantina de Valle.

Národní archiv, APA-L, inv. č. 57. Majitel: Arcibiskupství pražské

Opis listu „starých Bratří“

z Jednoty bratrské z Kunvaldu mistru Janovi z Rokycan, z roku 1469 nebo 1471, v němž odpovídají a ohražují se proti jeho listu, ve kterém je prohlásil za kacíře a který byl čten kališnickými faráři při kázání.

Národní archiv, AUF – Akta Jednoty bratrské, foliant II., fol. 24v.-25r. Majitel: Unitätsarchiv (Moravian archives) Herrnhut, Spolková republika Německo

VNITŘNÍ POLITIKA KRÁLE JIŘÍHO

1461 květen 15, Praha

Jiří, český král, slibuje českým stavům zachovávat České království, Moravské markrabství, slezská knížata a všechna města a země náležející k těmto královstvím při všech právech a privilegiích. Bude dodržovat čtyři artikuly a kompaktáta, uznávat volbu Jana Rokycany pražským arcibiskupem a vynasnaží se o jejich potvrzení papežem. Zachová v platnosti všechny dluhy předchozích králů a zavazuje se, že s pomocí českých stavů se bude snažit získat zpět všechny hrady a území odtržená od České koruny.

Národní archiv, AČK, inv. č. 1679. Listina pochází z osobního majetku krále Jiřího.

1465 listopad 28, Zelená Hora

Jošt /z Rožmberka/, vratislavský biskup, Jan z Rožmberka, Zdeněk ze Šternberka, nejvyšší purkrabí pražský a další čeští pánové obviňují českého krále Jiřího z řady přestupků proti právním zvyklostem a záležitostem Českého království. Prohlašují, že vstupují v jednotu, aby získali ztracená práva a slibují si věrnost a vzájemnou pomoc.

Národní archiv, AČK, inv. č. 1715

1468 leden 25 /bez místa/

Stanislav z Ostrogu a Jakub z Dubna, vyslaní polským králem Kazimírem IV., uzavírají příměří do 26. května 1468 mezi českým králem Jiřím z jedné strany a preláty, slezskými vévody, českými pány, městy Vratislaví, Plzní, Olomoucí, Brnem, Znojmem, Jihlavou a dalšími účastníky, ze strany druhé.

Národní archiv, AČK, inv. č. 1734